

APLIKASI MAQASID SHARIAH DALAM MEMBINA STANDARD KONSEP HOSPITAL PATUH SHARIAH

Mohd Izzuddin Mohd Noor

Fakulti Keilmuan Islam Kolej Universiti Islam Melaka

Emel: *izzuddin@kuim.edu.my*

Fatimah Nadirah Mohd Noor

Fakulti Keilmuan Islam Kolej Universiti Islam Melaka

Emel: *fatimahnadirah@kuim.edu.my*

Corresponding Author's Email: izzuddin@kuim.edu.my

Article history:

Received : 24 May 2021

Accepted : 28 May 2021

Published : 31 October 2021

ABSTRAK

Hospital Patuh Shariah merupakan institusi kesihatan yang popular di kalangan Muslim pada hari ini. Walaupun institusi kesihatan ini mendapat sambutan yang hebat daripada masyarakat, namun sampai sekarang belum wujud penerangan yang jelas dan terperinci berkaitan dengan *standards* konsep Hospital Patuh Shariah. Maka dalam konteks ini, timbul persoalan, adakah Maqasid Shariah mampu dibentuk sebagai *standards* konsep Hospital Patuh Shariah dan bagaimana Maqasid Shariah boleh diaplikasikan dalam isu ini. Maka, tujuan kajian ini ialah untuk melihat pengaplikasian Maqasid Shariah sebagai parameter terhadap konsep Hospital Patuh Shariah. Kajian kualitatif ini akan menghimpunkan maklumat daripada kitab-kitab fiqh turath dan kontemporari, kajian-kajian ilmiah, fatwa-fatwa terkini dan akhbar-akhbar berkaitan dengan Maqasid Shariah dan Hospital Patuh Shariah. Selain daripada itu, kajian ini juga akan menganalisis pandangan ilmuwan dan ulamak daripada mazhab yang pelbagai. Semua maklumat ini akan dihadam untuk mendapatkan gambaran yang terbaik berkaitan dengan konsep Hospital Patuh Shariah daripada perspektif Maqasid Shariah. Hasil kajian menunjukkan bahawa Maqasid Shariah boleh menjadi instrument panduan dalam memastikan perjalanan sesebuah hospital bertepatan dengan prinsip Shariah. Oleh itu, secara kesimpulannya Maqasid Shariah sepatutnya dibangunkan sebagai alat medium interaksi Shariah dengan industri kesihatan.

Kata Kunci: Maqasid Shariah, *Standards*, Hospital Patuh Shariah.

APPLICATION OF MAQASID SHARIAH AS SHARIAH COMPLIANCE HOSPITAL CONCEPT

ABSTRACT

Shariah compliance hospital is the most popular healthcare institution among Muslim nowadays. Although this type of healthcare institution get great reviews from the people, but until now there are no any clear and details explanation about the standards from Shariah perspective related to this concept of hospital. In this context, the question that arises here is it Maqasid Shariah can be designed as standards of Shariah Compliance Hospital concept and how Maqasid Shariah can be utilized in tackling this issue. Thus, the purpose of this study is to look at the application of Maqasid Shariah as parameter of Shariah Compliance hospital. This qualitative study will gather informations from classical and contemporary books of Fiqh, scientific studies, and current fatwas in Maqasid Shariah and Shariah compliance hospital. Furthermore, this study also will analysis the views of scholars from different school of thoughts instead of focus on certain mazhab. All of the information will be scrutinized in order to get the best conclusion about the concept of Shariah compliance hospital from Maqasid Shariah point of view. The result of this study shows that Maqasid Shariah can be guideline instrument on making the hospital comply with Shariah. Hence, it can be concluded that Maqasid Shariah indeed should be developed as tool to interact with healthcare sector.

Keywords: *Maqasid Shariah, Standards, Shariah Compliance Hospital*

PENGENALAN

Allah SWT telah menjadikan kehidupan di dunia sebagai tempat ujian bagi hambaNya. Ini sebagaimana yang telah dinyatakan di dalam Al-Quran Surah Al-Mulk ayat 2:

الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَهُوَ الْعَزِيزُ
الْغَفُورُ

“Dia yang telah menjadikan kematian dan kehidupan untuk menguji kamu, siapakah di kalangan kamu yang paling baik amalannya. Dan sesungguhnya Dia Maha Perkasa lagi Maha Pengampun.”

Rasulullah SAW bersabda dalam hadis yang diriwayatkan oleh Tirmizi:

إِنَّ عِظَمَ الْجَزَاءِ مَعَ عِظَمِ الْبَلَاءِ، وَإِنَّ اللَّهَ إِذَا أَحَبَّ قَوْمًا ابْتَلَاهُمْ، فَمَنْ
رَضِيَ فَلَهُ الرِّضَا، وَمَنْ سَخِطَ فَلَهُ السَّخَطُ

“Sesungguhnya balasan yang besar beserta dengan besarnya ujian yang diberikan dan apabila Allah sayangkan sesuatu kaum, Allah akan menguji mereka. Sesiapa yang redha, maka baginya keredhaan Allah. Dan sesiapa yang marah, maka baginya kemurkaan Allah.”

Antara bentuk ujian dalam kehidupan di dunia ini ialah ujian kesihatan apabila seseorang individu ditimpa dengan sesuatu penyakit sehingga menyebabkan taraf kesihatannya merosot dan tidak dapat melakukan aktiviti harian seperti biasa. Di dalam Islam, ujian penyakit merupakan salah satu daripada terampunnya dosa seseorang hamba Allah SWT.

Rasulullah SAW bersabda dalam hadis yang diriwayatkan oleh Bukhari dan Muslim:

مَا مِنْ مُسْلِمٍ يُصِيبُهُ أَدَى مِنْ مَرَضٍ، فَمَا سِوَاهُ إِلَّا حَطَّ اللَّهُ بِهِ سَيِّئَاتِهِ، كَمَا تَحْطُ الشَّجَرَةُ وَرَقَهَا

“Sesiapa sahaja di kalangan muslim yang ditimpa kesakitan daripada sesuatu penyakit atau selainnya, melainkan Allah akan menghapuskan kesalahannya sebagaimana pokok menggugurkan daun-daunnya”

Dalam masa yang sama Islam menggalakkan Umatnya yang sakit untuk berusaha mendapatkan rawatan bagi menyembuhkan penyakit. Hal ini sebagaimana yang telah dinyatakan oleh Rasulullah SAW dalam hadis yang diriwayatkan oleh Ahmad:

إِنَّ اللَّهَ حَيْثُ خَلَقَ الدَّاءَ، خَلَقَ الدَّوَاءَ، فَتَدَاوُوا

“Sesungguhnya Allah apabila menjadikan sesuatu penyakit, maka dijadikan juga ubat, maka berubatlah”

Menurut Al-Zahabi (1990), telah menjadi ijmak di kalangan ulama, bahawa hukum berubat adalah harus, dan terdapat sekumpulan ulama mengatakan bahawa berubat adalah lebih afdal kerana berpandukan kepada sabda nabi SAW iaitu “maka berubatlah”.

Salah satu cara malah merupakan cara yang paling utama untuk berubat ialah dengan mendapatkan rawatan dan nasihat perubatan daripada hospital yang berdekatan. Hospital merupakan institusi yang menyediakan khidmat rawatan kepada pesakit meliputi rawatan yang kecil sehingga kepada kes kecemasan. Hospital ialah sebuah tempat di mana manusia yang sakit atau cedera dirawat dan dijaga oleh para doktor dan jururawat (Cambridge Dictionary). Hospital yang berkesan ialah dibina untuk memberikan perhatian kepada semua populasi terutamanya kepada kanak-kanak dan orang tua. Selain

daripada itu, ianya juga perlu dapat memaksimumkan keberkesanan sistem penyampaian penjagaan kesihatan dan meningkatkan tahap kesihatan pesakit dan juga pekerja hospital (*World Health Organization*).

PATUH SHARIAH

Pada zaman sekarang, istilah patuh Shariah yang dahulunya begitu sinonim dengan industri perbankan dan kewangan Islam, kini telah berkembang penggunaannya dalam industri yang lain seperti industri perhotelan, dan juga industri kesihatan.

Menurut Engku Rabiah (2013), patuh Shariah membawa maksud pematuhan dan kesesuaian sesuatu perkara dengan prinsip Shariah. Manakala menurut Shofian Ahmad(t.t), tidak terdapat definisi yang jelas berkaitan dengan konsep patuh Syariah, namun secara umumnya ianya bermaksud satu status yang diberikan oleh pihak tertentu kepada organisasi yang menjalankan aktiviti yang sesuai dengan hukum Islam. Maka secara mudahnya pada hari ini konsep patuh Shariah boleh difahami sebagai satu bentuk pengiktirafan terhadap sesuatu premis atau institusi yang menjalankan kegiatan operasi perniagaan mahupun perkhidmatan yang bertepatan dengan hukum syarak dalam bentuk yang komprehensif.

Pada hari ini, di Malaysia kesedaran untuk mendapatkan perkhidmatan kesihatan patuh Shariah di kalangan rakyat Malaysia amat menggalakkan. Hal ini disebabkan oleh tahap kesedaran dan pengetahuan untuk mengamalkan ajaran Islam di kalangan Umat Islam di Malaysia semakin baik daripada semasa ke semasa. Namun ianya hanya tertumpu kepada aspek pelaksanaan ibadah semata-mata sahaja seperti mengangkat hadas, bersuci, solat dan lain-lain lagi. Selain daripada itu, sepanjang pengamatan dan pembacaan pengkaji, tidak terdapat *standard* khusus berkenaan dengan konsep Hospital Patuh Shariah di negara ini. Hal ini menyebabkan kajian pembinaan *standard* ini sangat perlu dilakukan. *Standard* dari sudut bahasa membawa maksud *a level of quality* iaitu tahap kualiti sesuatu perkara (*Cambridge Dictionary*). Manakala dari sudut istilah pula *standard* ialah sebuah dokumen yang diiktiraf oleh sebuah badan berautoriti yang mengandungi garis panduan, terma-terma, dan ciri-ciri penghasilan sesuatu perkara atau produk yang berkualiti(Jabatan Standard Malaysia).

Penghasilan *standard* tentang konsep Hospital Patuh Shariah adalah penting terutamanya dalam memberikan gambaran sebenar kepada konsep Hospital Patuh Shariah. Di samping itu juga, *standard* ini amat diperlukan sebagai panduan dalam pengiktiran dan pengauditan sesebuah institusi kesihatan sama ada benar-benar layak diisytiharkan sebagai Hospital Patuh Shariah ataupun tidak.

Menurut Shariff dan Rahman (2016), Hospital Patuh Shariah ialah sebuah institusi kesihatan yang memberikan servis perkhidmatan bertepatan dengan prinsip Shariah atau ajaran Islam. Manakala menurut Raimi Rahmat Yahya(2018), selain daripada berkaitan dengan pengurusan hospital, Hospital

Patuh Syariah ialah sebuah konsep integrasi empat elemen utama iaitu, manusia, struktur, proses kerja, dan teknologi.

Menurut Arif bin Osman dan Mohd Ariff bin Sharifudin (2016), pihak pengurusan hospital mesti memastikan setiap aktiviti hospital bertepatan dengan konsep hospital patuh Syariah. Perkara penting yang perlu dilakukan adalah mengeluarkan panduan yang jelas berkaitan konsep hospital patuh Syariah dari sudut pentadbiran hospital, pembangunan sumber manusia, penjagaan pesakit dan suasana hospital yang mesra ibadah. Konsep hospital patuh Syariah itu mestilah melangkaui fokus bukan hanya kepada urusan penjagaan solat para pesakit sahaja. Sesuatu yang perlu diingatkan bahawa pelaksanaan SOP hospital patuh Syariah merupakan ibadah kepada Allah S.W.T bagi mendapatkan keberkatan daripadaNya dalam kehidupan seharian.

Menurut Siti Aisyah Ismail (2017), konsep hospital patuh Syariah juga mestilah mengaplikasikan Maqasid Syariah dalam urusan perjalanan sesebuah hospital. Perbezaan antara hospital patuh Syariah dan hospital yang lain adalah perlantikan Majlis Penasihat Syariah untuk menyelia operasi hospital, akad kontrak di hospital yang melibatkan pekerja, pesakit, pembekal logistik, dan institusi kewangan mestilah selari dengan hukum syarak, melaksanakan kursus induksi keagamaan dalam kalangan staf serta pembayaran zakat oleh pihak hospital bagi membantu pesakit yang memerlukan bantuan bayaran kos hospital.

MAQASID SHARIAH

Ianya merupakan gabungan antara dua perkataan yang berasingan iaitu Maqasid dan Syariah. Menurut Ibnu Manzur (1992) Maqasid dari sudut bahasa bermaksud berterusan dalam sesuatu perjalanan, keadilan keseimbangan, pergantungan, dan melakukan sesuatu. Manakala Syariah pula dari sudut bahasa membawa maksud sumber air yang mengalir untuk unta, dan sumber air yang diambil tanpa bayaran (Sa'di, 1988). Dari sudut istilah, Syariah bermaksud ialah jalan yang jelas membawa kepada kejayaan iaitu apa sahaja yang disyariatkan Allah kepada hambaNya dalam urusan agama (Al-Qurtubi, 1964).

Maqasid Syariah sebagai satu istilah pula bererti makna-makna dan tujuan-tujuan yang disertakan oleh syarak dalam keseluruhan hukum atau kebanyakannya ataupun ianya ialah objektif daripada Syariah dan rahsia-rahsia yang diletakkan oleh Allah SWT pada setiap hukum-hakam (Al-Zuhaili, 1986). Secara umumnya, Maqasid Syariah merupakan sebahagian daripada ilmu Fiqh yang boleh diaplikasikan dalam usaha untuk membina gagasan Fiqh baru sesuai dengan tuntutan perubahan masa dan keadaan. Prinsipnya yang fleksibel dan komprehensif dapat digunakan dalam merangka gambaran sebenar Syariah apabila berhadapan dengan isu-isu kehidupan yang terkini. Oleh kerana Maqasid Syariah merangkumi topik perbincangan yang banyak, kajian ini hanya akan menumpukan kepada aspek tertentu sahaja kepada Maqasid Syariah iaitu Daruriyyat, Hajiyyat, dan juga Tahsiniyyat.

Daruriyyat membawa maksud perkara yang sangat diperlukan untuk menegakkan kemaslahatan agama dan dunia. Ianya terdiri daripada lima

cakupan iaitu penjagaan agama, penjagaan nyawa, penjagaan akal, penjagaan keturunan, dan penjagaan harta benda. Hajjiyyat pula ialah perkara yang diperlukan untuk memberikan keluasan dan mengelakkan kesusasahan. Manakala Tahsiniyyat ialah perkara yang baik dalam urusan adat, adab dan akhlak (Al-Kamali, 2000).

DARURIYYAT AL-KHAMS

Agama dari sudut bahasa ialah pemilikan, ketaatan, kepercayaan, manakala dari sudut istilah pula ialah peraturan ilahi yang membolehkan akal yang sihat untuk membuat pilihan bagi mencapai kebaikan dan kejayaan (Al-'Ati, 2007). Ianya adalah agama yang diturunkan kepada nabi Muhammad SAW iaitu Islam (Al-Yubi, 1998) dan bukanlah merujuk kepada semua agama menyeleweng selain daripada Islam.

Nyawa dari sudut bahasa ialah ruh (Ibnu Manzur, 1992), dari sudut istilah pula ialah zat yang memberikan kekuatan kepada kehidupan, akal, pergerakan dan kemahuan (Al-Jurjani, 1983).

Akal pula dari sudut bahasa ialah penghalang dan berlawanan dengan jahil (Ibnu Faris, 1979) dan dari sudut istilah akal ialah berkaitan dengan empat perkara iaitu naluri perasaan, ilmu yang diperlukan, ilmu melalui pengamatan, dan amalan berdasarkan ilmu (Al-Abarah, 2016).

Keturunan dari sudut bahasa ialah anak, manakala dari sudut istilah ialah generasi pelapis yang akan meneruskan kelangsungan kehidupan manusia (Al-'Ati, 2007).

Terakhir, harta dari sudut bahasa ialah semua yang dimiliki oleh manusia sama ada dalam bentuk fizikal ataupun manfaat, dan dari sudut istilah ialah semua perkara yang mempunyai nilai dan perlu dibayar ganti rugi apabila ianya dirosakkan (Al-Zuhaili, t.t).

Oleh kerana perbincangan berkaitan dengan Daruriyyat, Hajjiyyat dan juga Tahsiniyyat saling berkaitan antara satu sama lain, maka pengkaji akan menghuraikan ketiga-tiga skop ini dalam ruang lingkup yang sama iaitu penjagaan agama, nyawa, akal, keturunan, dan harta. Sebagai contoh penjagaan agama terdiri daripada 3 peringkat juga iaitu Daruriyyat, Hajjiyyat, dan Tahsiniyyat (Al-Kamali, 2000).

PENJAGAAN AGAMA

Agama merupakan asas terpenting dalam kehidupan seseorang Muslim. Menurut Al-Khadimi (2001), penjagaan agama membawa maksud melaksanakan rukun dan hukum agama dalam kehidupan. Maka sehubungan dengan itu, aspek penjagaan agama untuk diaplikasikan sebagai standard konsep hospital Patuh Shariah ialah:

- i. Memberikan penekanan terhadap pelaksanaan solat di kalangan pesakit dan juga warga kerja hospital. Malah warga kerja hospital seperti doktor dan jururawat berperanan untuk membimbing pesakit untuk menunaikan ibadah solat. Hal ini sebagaimana yang diketahui bahawa solat

- merupakan ibadah yang pertama dalam rukun Islam selepas daripada mengucapkan dua kalimah syahadah.
- ii. Pihak pengurusan hospital perlulah menyediakan kemudahan yang lengkap dan selesa bagi membolehkan mereka yang berada di hospital dapat menunaikan ibadah solat dengan sebaik mungkin. Kemudahan tersebut adalah seperti surau, sejadah, dan penunjuk arah kiblat. Walaupun kemudahan ini bukanlah termasuk dalam kategori daruriyyat, namun ianya bertepatan dengan kaedah Usul Fiqh; *Ma la Yatim Al-Wajib Illa Bihi Fahuwa Wajib* (Al-Burnu, 1996).
  - iii. Memastikan konsep penutupan aurat yang sebenar diamalkan di kalangan pesakit mahupun warga kerja hospital bersesuaian dengan keadaan dan tempat. Hal ini adalah kerana dalam keadaan tertentu, pesakit terutamanya terpaksa mendedahkan aurat untuk proses rawatan dan pembedahan. Selain daripada itu, pakaian bekerja atau uniform yang dipakai oleh warga kerja hospital juga perlulah bertepatan dengan konsep penutupan aurat yang sebenar seperti pakaian tidak ketat sehingga menampakkan bentuk tubuh, tudung perlulah melepasi dada, dan lain-lain lagi.

Menurut kajian Nurul Mutmainnah Yusof et.al (2016), 100 sampel daripada pesakit wanita di wad O&G, 36% pesakit yang menunaikan solat 5 waktu sehari semalam ketika berada di wad, 38% tidak menunaikan solat sama sekali manakala 26% pesakit yang kadang-kadang menunaikan solat. Kajian ini juga dinyatakan menggalakkan pesakit untuk menunaikan solat berdasarkan soal selidik yang diberikan, 40% mencadangkan penambahbaikan kemudahan yang sedia ada supaya lebih memudahkan pesakit untuk solat, 40% meminta agar menekankan soal pendidikan kepada pesakit berkaitan dengan ibadah solat agar pesakit mengetahui cara untuk menunaikan solat ketika sakit. Manakala 20% beranggapan pekerja wad mempunyai peranan yang penting dalam membantu pesakit menunaikan solat.

Kajian Pengetahuan, Sikap Dan Amalan Solat Dan Wuduk Di Kalangan Pesakit Muslim Di Hospital Lembah Klang, Ruhi Fadzlyana et.al (2016), menyebutkan hanya 8% sahaja responden yang mendapat bimbingan rukhsah solat daripada keluarga sendiri. Menurut Hammad Mohamad Dahalan et.al (2018), pakaian yang dikenakan oleh perawat ialah pakaian yang sesuai dengan suasana hospital dan menutup aurat

Berdasarkan kepada fakta-fakta daripada kajian-kajian ini, jelas menunjukkan betapa pentingnya penjagaan amalan solat yang sempurna ketika berada di hospital sebagai satu daripada standard konsep Hospital Patuh Shariah.

PENJAGAAN NYAWA

Nyawa merupakan elemen yang dapat memastikan kelangsungan hidup bagi seseorang manusia. Menurut Al-Khadimi (2001), penjagaan nyawa membawa maksud memastikan kelangsungan hidup berlaku dengan sejahtera dan mulia.

Sesuatu perkara yang tidak dapat disangkalkan lagi, bahawa peranan dan fungsi kewujudan hospital itu sendiri berasaskan kepada prinsip penjagaan nyawa. Maka berdasarkan kepada penakrifan yang dinyatakan oleh Al-Khadimi, aspek penjagaan nyawa untuk diaplikasikan sebagai *standard* konsep hospital Patuh Shariah ialah:

- i. Perkhidmatan rawatan dan perubatan yang diberikan mestilah daripada warga kerja seperti doktor dan jururawat yang profesional dan diiktiraf. Mereka ini perlulah mempunyai sijil kelayakan dan telah diiktiraf oleh Kementerian Kesihatan Malaysia sebagai individu yang layak untuk berkhidmat di hospital. Hal ini bagi mengelakkan sebarang perkara yang tidak diinginkan berlaku seperti penipuan sijil pengajian, penyamaran identiti dan lain-lain lagi.
- ii. Proses rawatan yang diberikan mestilah menurut prosedur dan tatacara yang betul bagi mengelakkan sebarang risiko terhadap kesembuhan penyakit dan tahap kesihatan pesakit. Ianya bukan berasaskan kepada pertimbangan keuntungan dan penjanaan pendapatan hospital semata-mata.
- iii. Hospital patuh syariah mestilah merupakan tempat yang selamat dengan sistem kawalan keselamatan yang cekap dan lengkap seperti pemasangan Sistem Kamera Keselamatan Litar Tertutup (CCTV) dan juga kawalan pengawal keselamatan.
- iv. Hospital patuh Shariah mestilah merupakan tempat yang sentiasa bersih dan cantik supaya persekitaran memberikan ketenangan dan kedamaian kepada semua pesakit mahupun juga pengunjung yang lain. Malah lebih penting daripada itu, hal ini juga dapat menjamin kesihatan dan mengelakkan penyebaran penyakit di kalangan pengunjung hospital.

Kajian oleh Nurhidayah Kadir et.al (2017), bertajuk 'Shariah Compliant Medical Tourism: An Unexpected Market Niche For Malaysia' menyebutkan beberapa perkara yang berkaitan dengan konsep hospital patuh Syariah terhadap hospital dan rawatan ciri-ciri rawatan yang berkonsepkan patuh Syariah iaitu tidak bercanggah dengan ajaran Islam dan saintifik logik akal dan praktikal etika kedokteran di hospital. Menurut Al-'Ati (2007), antara langkah untuk memelihara nyawa ialah dengan pengharaman pembunuhan secara tidak benar, mengelakkan daripada merebaknya penyakit mahupun wabak dan juga memelihara kesihatan diri.

Maka Hospital Patuh Shariah mestilah beroperasi dalam keadaan mempunyai anggota perkhidmatan yang berkelayakan dan mengamalkan etika dan moral ketika bertugas. Selain daripada itu, aspek keselamatan, kesihatan, dan kebersihan juga mestilah menjadi keutamaan institusi kesihatan tersebut.

PENJAGAAN AKAL

Akal merupakan anugerah Allah yang sangat hebat kepada manusia bagi membezakan antara perkara yang benar dan perkara yang salah. Menurut Al-Alim(1994), penjagaan akal bermaksud larangan semua perkara yang

memabukkan dan memberikan ilmu pengetahuan dan pendidikan kepada semua. Maka aspek penjagaan akal untuk diaplikasikan sebagai *standard* konsep hospital patuh Shariah ialah:

- i. Berhati-hati dan teliti dalam urusan pemberian ubat-ubatan supaya pesakit menerima ubat-ubatan yang perlu diambil dalam sukatan dan jenis yang betul. Hal ini dapat mengelakkan daripada sebarang keracunan dan kemabukan ubat.
- ii. Memberikan pendidikan kepada masyarakat berkaitan dengan gaya hidup yang sihat seperti dalam perkara yang berkenaan dengan pemakanan seimbang, dan juga aktiviti fizikal senaman yang menyihatkan.
- iii. Mewujudkan ruang, sudut, bilik atau perpustakaan yang khusus bagi membolehkan pesakit dan pengunjung hospital membaca bahan-bahan bacaan berkaitan dengan kesihatan dan perubatan.

Menurut garis panduan pembekalan ubat farmasi pesakit dalam yang dikeluarkan oleh Bahagian Amalan Dan Perkembangan Farmasi Kementerian Kesihatan Malaysia Edisi ke-3, tahun 2019, sistem pembekalan ubat yang disyorkan ialah Sistem Unit Dos (UDS). Sistem ini merupakan sistem yang salah satu fungsinya bagi mengurangkan risiko kesilapan pengubatan. Maka Hospital Patuh Shariah, semestinya menggunakan sistem yang sama bagi mengelakkan sebarang kesan buruk daripada pengambilan ubat-ubatan yang salah.

Menurut Engku Razifah Engku Chik et.al (2014), Perpustakaan Hamdan Tahir di hospital Universiti Sains Malaysia telah mengambil inisiatif untuk memupuk aktiviti membaca di kalangan pesakit di wad kanak-kanak dengan kaedah *bibliotherapy*. Bahkan dalam sejarah tamadun Islam, hospital juga berfungsi sebagai pusat pendidikan perubatan sebagai contoh antara abad ke-3 hingga abad ke-7 (Hairun Najuwah Jamali, Ku Fatahiyah Ku Azizan, Awatif Abd Rahman, 2015).

Maka dalam aspek penjagaan akal ini, sesebuah hospital Patuh Shariah selain bertindak sebagai pusat perubatan memberikan ubat-ubatan yang tepat kepada pesakit,ianya juga perlu bertindak sebagai pusat pendidikan terhadap masyarakat dalam isu kesihatan.

PENJAGAAN KETURUNAN

Keturunan dapat menentukan jangka hayat sesuatu bangsa, kaum dalam sesuatu komuniti di sesuatu tempat. Menurut Abdul Karim Zaidan (1996), penjagaan keturunan berlaku melalui jalan perkahwinan yang telah ditetapkan oleh hukum-hakam syarak. Selain daripada itu, ianya juga berlaku dengan pengharaman hubungan bebas dan zina antara jantina yang berlainan. Aspek penjagaan keturunan untuk diaplikasikan sebagai *standard* konsep hospital Patuh Shariah ialah:

Tidak terlibat dengan sebarang aktiviti pengguguran janin melainkan dalam keadaan yang dibenarkan oleh syarak.

- i. Mengharamkan sebarang bentuk aktiviti 'ibu tumpang' sebagai usaha mendapatkan zuriat bagi pasangan yang belum memiliki anak.
- ii. Mengelakkan daripada sebarang usaha untuk mewujudkan bank susu di hospital bagi mengelakkan percampuran nasab yang tidak benar.

Pengguguran janin selepas daripada 120 hari atau 4 bulan adalah diharamkan setelah mendapat permintaan daripada ibu bapa jika sekiranya telah mendapat nasihat daripada pakar perubatan yang dipercayai bahawa janin tersebut cacat tidak dapat diubahi, menyebabkan kehidupannya gelap, memberikan penderitaan kepada dirinya dan ahli keluarganya. Manakala menurut Dr Yusuf Al-Qaradawi, hukum asal pengguguran janin daripada permulaan pembentukannya adalah haram (Abdul Haq Hamish, 2015).

Menurut Irsyad Fatwa Mufti Wilayah Persekutuan, hukum penggunaan ibu tumpang adalah haram. Hal ini adalah kerana bertitik tolak daripada dari Maqasid Shariah iaitu prinsip Hifz al-Nasl (menjaga nasab keturunan). Penggunaan kaedah ibu tumpang menyebabkan berlakunya percampuran nasab yang boleh menimbulkan kekeliruan dan kecelaruan.

Berkaitan dengan isu kewujudan bank susu, Mesyuarat Jawatankuasa Fatwa Negeri Selangor yang bersidang pada 20 Disember 2012 telah memutuskan bahawa hukum penubuhan bank susu ibu adalah tidak diharamkan kerana :

- a) Penubuhan bank susu boleh mengakibatkan percampuran nasab dan membawa umat Islam terjebak dalam keraguan dan perkara yang haram; dan
- b) Keperluan penubuhannya juga tidak berada dalam keadaan darurat sehingga mengancam masalah awam.

Justeru, dalam naratif ini, sesebuah Hospital Patuh Shariah perlu mengelak daripada memberikan perkhidmatan pengguguran janin, ibu tumpang, dan bank susu yang tidak dibenarkan oleh syarak.

PENJAGAAN HARTA BENDA

Harta merupakan medium yang membolehkan manusia memiliki sesuatu perkara sama ada melalui pertukaran barang secara langsung mahupun melalui proses transaksi jual beli. Menurut Al-Wardi (2006), penjagaan harta benda melibatkan perkara seperti bagaimana cara untuk mendapatkan dan membelanjakan harta tersebut dengan berusaha mengelakkan sebarang dosa seperti riba, judi, dan penipuan. Aspek penjagaan harta benda untuk diaplikasikan sebagai *standard* konsep hospital Patuh Shariah ialah:

- 1- Semua modal, keuntungan, pelaburan dan sebarang transaksi kewangan hospital mestilah bertepatan dengan hukum syarak.
- 2- Penggunaan insurans konvensional yang haram hukumnya tidak boleh digunakan untuk membuat sebarang pembayaran kos rawatan dan pembedahan di hospital.

Dalam MS 1900 Pengurusan Kualiti Pengurusan Mengikut Shariah yang dikeluarkan oleh pihak SIRIM, dinyatakan bahawa, sesebuah syarikat boleh diberikan pengesahan MS 1900 ini, jika sekiranya aliran kewangan terlibat sebanyak 5% sahaja dengan riba. Namun dalam isu *standard* konsep Hospital Patuh Shariah, pengkaji berpandangan berdasarkan realiti semasa di negara Malaysia pada hari ini dengan kewujudan institusi perbankan Islam yang pelbagai dan juga kerancakan industri takaful, semua aliran kewangan Hospital Patuh Shariah mestilah bebas daripada sebarang unsur yang bercanggah dengan hukum syarak. Selain memastikan kewangan dan pendapatan Hospital Patuh Shariah benar-benar bersih daripada elemen haram, ianya juga sebagai lambang atau simbol sokongan institusi kesihatan terhadap industri kewangan dan perbankan berteraskan Shariah.

KESIMPULAN

Berdasarkan kepada huraian dan penerangan yang telah diberikan seperti di atas, jelas menunjukkan bahawa Maqasid Shariah boleh dijadikan sebagai landasan utama kepada pembinaan standard konsep hospital patuh Shariah. Standard konsep hospital patuh Shariah yang berasaskan kepada lima tunjang utama ini iaitu penjagaan agama, nyawal, akal, keturunan dan harta benda ini dapat menghasilkan sebuah standard konsep hospital patuh shariah yang komprehensif mencakupi aspek-aspek terpenting dalam kehidupan manusia.

RUJUKAN

- Al-Alim, Yusuf Hamid. (1994), *Al-Maqasid al-Ammah Lisyarlah al-Islamiyyah*. Riyadh: Al-Dar Al-Alamiyyah Lilkitab Al-Islami.
- Al-‘Ati, Muhammad Abdul. (2007). *Al-Maqasid al-Syariyyah Wa Atharuha Fi al-Fiqh Al-Islami*. Kaherah: Dar Al-Hadis.
- Al-Bukhari, Muhammad bin Ismail. (2000). *Sahih Bukhari*. t.t: Dar Thuq Al-Najah.
- Al-Burnu, Muhammad Sidqi bin Ahmad. (1996). *Al-Wajiz Fi Idhah Qawaid Al-Fiqh Al-Kuliyyah*. Beirut: Muassasah Al-Risalah.
- Al-Jurjani, Ali bin Muhammad. (1983). *Al-Takrifat*. Lubnan: Dar al-Kutub al-Ilmiah.
- Al-Khadimi, Nuruddin bin Mukhtar. (2001). *Ilmu al-Maqasid Syariah*. t.t.: Maktabah Al-‘Abikan.
- Al-Qurtubi, Muhammad bin Ahmad. (1964). *Al-Jami’ Li Ahkam al-Quran*. Kaherah: Dar Al-Kutub Al-Misriyyah.
- Al-Tirmizi, Muhammad bin Isa. (1975). *Sunan Al-Tirmizi*. Mesir: Syarikat Maktabah Wa Matbaah Mustafa Al-Bab Al-Halabi.
- Al-Wardi, Jaafar Abdullah. (2006). *Al-Kuliyyat Al-Khams Hakikatuhu Wa Aatharuha*. t.t: Maktabah Al-Habib Al-Mustafa.
- Al-Yubi, Muhammad Saad bin Ahmad. (1998). *Maqasid al-Syariah al-Islamiyyah Wa ‘Alaqtuha Bi Adillah al-Syariyyah*. Riyadh: Dar Al-

Hijrah.

- Al-Zuhaili, Wahbah. (t.t). Al-Fiqh Al-Islami Wa Adillatuh. Damsyik: Dar Al-Fikr.
- Al-Zuhaili, Wahbah. (1986). Usul Fiqh Al-Islami. Damsyik: Dar Al-Fikr.
- Abdul Haq Hamish (2015). Qadaya Fiqhiyyah Muasarah, Uae: Jamiah Al-Shariqah.
- Ibnu Faris, Ahmad Bin Faris. (1979). Mu'jam Maqayis Al-Lughah. T.T: Dar Al-Fikr.
- Ibnu Hanbal, Ahmad Bin Muhammad. (2001). Musnad Ahmad. T.T: Muasasah Al-Risalah.
- Ibnu Manzur, Muhammad Bin Mukarram. (1992). Lisan Al-Arab. Beirut: Dar Al-Sadir.
- Muslim Bin Hajjaj. (T.T). Sahih Muslim. Beirut: Dar Ihya Al-Turath Al-Arabi.
- Sa'di Abu Habib. (1988). Al-Kamus Al-Fiqhi. Damsyik: Dar Al-Fikr.
- <https://Dictionary.Cambridge.Org/Dictionary/English/Hospital>(Diakses Pada 28 Mei 2021)
- https://Www.Who.Int/Health-Topics/Hospitals#Tab=Tab_3(Diakses Pada 28 Mei 2021).
- https://Www.Alukah.Net/Sharia/0/120342/#_Ftn1(Diakses Pada 26 Mei 2021)
- <https://Www.Alukah.Net/Culture/0/97831/>(Diakses Pada 26 Mei 2021)
- <https://Al-Furqan.Com/Ar-حكم-التداوي-في-الفقه-الإسلامي> (Diakses Pada 28 Mei 2021).
- http://Irep.Iium.Edu.My/35516/3/Session_1_-_Dr_Engku_Rabiah.Pdf(Diakses Pada 28 Mei 2021).
- Adoc.Pub_Keperluan-Koperasi-Patuh-Syariah-Pada-Masa-Kini-Sh.Pdf(Diakses Pada 22 Ogos 2021).
- <https://Dictionary.Cambridge.Org/Dictionary/English/Standard>(Diakses Pada 27 Oktober 2021)
- <https://Www.Jsm.Gov.My/Ms/Faqs>(Diakses Pada 27 Oktober 2021).
- https://Www.Researchgate.Net/Publication/301272941_Shari'ah_Compliant_Hospital_From_Concept_To_Reality_A_Malaysian_Experience(Diakses Pada 27 Oktober 2021).
- https://Hrmars.Com/Papers_Submitted/4483/What-Is-Shariah-Compliant-Hospital-Criteria-And-Scope.Pdf(Diakes Pada 27 Oktober 2021).
- <https://Journals.Iium.Edu.My/Revival/Index.Php/Revival/Article/View/218/188> (Diakses Pada 3 November 2021).
- <https://Muftiwp.Gov.My/Artikel/Irsyad-Fatwa/Irsyad-Fatwa-Umum/1235-Irsyad-Al-Fatwa-Ke-130-Hukum-Terhadap-Penggunaan-Ibu-Tumpang-Surrogate-Mother>(Diakses Pada 3 November 2021).
- <https://Www.Pharmacy.Gov.My/V2/Sites/Default/Files/Document-Upload/Garis-Panduan-Pembekalan-Ubat-Pesakit-Dalam-Edisi-Ke-3-Final-Latest-Version-4.3.2019.Pdf>(Diakses Pada 3 November 2021).
- <http://E-Smaf.Islam.Gov.My/E-Smaf/Index.Php/Main/Mainv1/Fatwa/Pr/11521>(Diakses Pada 3 November 2021).
- <http://Library.Ifla.Org/Id/Eprint/885/1/169-Chik-En.Pdf>(Diakses Pada 3 November 2021).

<https://www.sirim-qas.com.my/wp-content/uploads/2017/01/Doc-21-01-Shariah-Eligibility-Criteria-Rev-Jan-2017.pdf>(Diakses Pada 3 November 2021)

http://journal.kuis.edu.my/jsass/images/vol5bil2/jsass_vol5bil2_005_hammad.pdf(Diakses Pada 5 November 2021)